

Таким образом, для достижения наилучших результатов, производителям ЛКМ рынка Украины необходим выпуск высококачественной и конкурентоспособной продукции, а также рассмотрение возможности предложения иностранным партнерам закупку сырья в Украине, для производства лакокрасочных материалов в Европе, что позволит наращивать экспорт, расширять рынки сбыта, приведет к росту количества потребителей и будет стимулировать рост национальной экономики.

Источники и литература:

1. Домокеев А. Г. Строительные материалы : учеб. / А. Г. Домокеев. – М. : Высшая школа, 2008. – 256 с.
2. Киреева Ю. И. Современные строительные материалы и изделия / Ю. И. Киреева; под ред. В. А. Кузнецова. – СПб. : Феникс, 2010. – 256 с.
3. РБК-Украина Исследования рынков : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://marketing.rbc.ua/>

Стефаненко М.М., Джепарова Е.А.

УДК 657

ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Вступ. Держава має значний арсенал методів регулювання економічної системи. Серед інших методів державний фінансовий контроль відіграє суттєву роль в регулюванні вагової складової економічної системи – бюджетної системи держави. Проблема державного фінансового контролю присвячена значна кількість робіт вітчизняних та закордонних вчених.

Аналіз останніх досліджень. В останніх роботах [1; 2; 3; 4] значну увагу приділено проблемі економічного зростання шляхом регулювання доходної частини державного бюджету податковим навантаженням. Наприклад, В.Н. Тимохін підкреслює мультиплікаційний ефект оподаткування [4, с. 98-100], В.Д. Базидевич виокремлює питання макроекономічних ефектів регулювання доходної частини бюджету в окремий розділ [2, с.336-345], І.В. Запатріна впроваджує [5, с. 42] ідею існування оптимального та порогового (максимального) рівня державних виплат і, відповідно, рівня податкового навантаження, при перевищенні яких економічне зростання припиняється, але серед регуляторів державних витрат при проведенні політики державних витрат фінансовий контроль відсутній.

Мета дослідження. Без сумніву, метою дослідження, по-перше є, вплив державного фінансового контролю на забезпечення сталих темпів економічного зростання не є визначальним фактором, але і не є автоматично елімінованим з моделей економічного зростання, тобто таким, впливом якого можна знехтувати; по-друге, слід зрозуміти, що кінцевим продуктом бюджетної послуги - державного фінансового контролю - є не сума, відшкодована в бюджет, а продукт, отриманий за рахунок використання; по-третє, маючи на увазі кінцевий пункт державного фінансового контролю, можна зробити висновок, що контролювати слід не витрати, а результати, тобто від контролю ефективності витрат слід перейти до контролю ефективності результатів.

Результати дослідження. Так, М.В. Четов підкреслює, що українські економісти вважають хронічний дефіцит бюджету шкідливим для економіки, але не виокремлює чинника відшкодування нецільовим і незаконним чином використаних бюджетних коштів в якості такого, який зменшує розмір реального дефіциту бюджету [6, с.198-200] і збільшує темпи зростання економіки. Найбільш близько до розгляду питань економічних результатів впливу контролюючих органів держави на видаткову складову бюджету підійшов авторський колектив А.А. Гриценка [7, с.581-597]. Він розкриває механізм впливу видатків бюджету на об'єм сукупного попиту, який дозволяє збільшенням державних витрат в періодах економічного спаду і зменшенням в періодах економічного зростання забезпечувати, з лагом у часі, оптимальні пріоритети реального валового внутрішнього продукту, особливо в умовах зменшення податкового навантаження на економіку. Питання виокремлення та кількісного обґрунтування вагомості впливу заходів державного фінансового контролю на темпи і пропорції зростання національної економіки та окремого фундаментального опрацювання зазначеної проблеми залишаються актуальними проблемами сучасних досліджень. В межах цієї роботи зупинимось на розгляді можливостей використання немонетарних теорій в обґрунтуванні мети функціонування небанківських контрольних органів держави і тієї ролі, яку відіграють останні у забезпеченні сталого економічного зростання національної економіки.

Наукова новизна полягає в тому, що в роботі:

- підкреслено вагомість зв'язку між результатами державного фінансового контролю і результатами функціонування економічної системи;

- запропоновано явне врахування ознаки впливу результатів контрольних заходів держави на пріоритети реального валового національного продукту в моделях розвитку економічних систем.

Практична цінність роботи полягає в опрацюванні методичних засад удосконалення моделей функціонування економічних систем з урахуванням не тільки регуляторів оподаткування при виконанні доходної частини бюджету, але й регуляторів фінансового контролю при виконанні видаткової частини бюджету.

Так, стимулююча роль податкового навантаження на зростання реального валового національного продукту (від'ємна) як чинника виконання доходної частини бюджету підкреслюється у багатьох наукових працях.

На відміну від цього стимулююча роль контрольного навантаження на зростання реального валового національного продукту (позитивна) як чинника виконання видаткової частини бюджету опрацьована недостатньо, а саме – теоретичні викладки не повною мірою враховують вплив важеля фінансового контролю на результуючі показники розвитку національної економіки.

Насамперед слід звернути увагу на місце державного фінансового контролю в моделях розвитку економічних систем Дж.М. Кейнса [8] та його послідовників. Серед багатьох важливих висновків неокейнсіанських моделей економічного розвитку привертає увагу виокремлення факторних ознак впливу на приріст реального валового національного продукту, а саме внутрішніх (залежних від попередніх змін реального валового національного продукту) і зовнішніх (незалежних від попередніх змін реального валового національного продукту) змінних витрат національної економіки. Вплив внутрішніх змінних характеризують мультиплікатор як функція відграничної схильності до споживання і акселератор як функція відграничної схильності до накопичення. Вплив зовнішніх змінних характеризує багато член витрат національної економіки.

Стосовно внутрішніх чинників впливу на зростання реального валового національного продукту слід відзначити той факт, що і регулювання наповнення доходної частини бюджету, і регулювання наповнення його видаткової частини має істотний вплив на уподобання споживачів, а саме: збільшення податкового навантаження зменшує схильність до споживання і відповідні мультиплікаційно-акселераційні ефекти в економіці, і навпаки - збільшення контрольного навантаження збільшує схильність до споживання і відповідні ефекти в економіці. Стосовно зовнішніх чинників впливу на зростання реального валового національного продукту слід відзначити, що більшість сум державних видатків використовується за призначенням, а меншість - незаконно і не зацільовим призначенням.

Таким чином, економічна роль державного фінансового контролю за неокейнсіанськими поглядами на проблеми економічного зростання полягає у регулюванні співвідношення міри державних доходів (податковим навантаженням) і міри державних витрат (контрольним навантаженням), від зміни яких залежать темпи зростання реального валового національного продукту.

На нашу думку, Активна роль контролю за витрачанням на ці цілі фінансових ресурсів держави полягає у наступному. Стосовно внутрішніх чинників впливу на зростання реального валового національного продукту слід зазначити, що повернений державі фінансовий ресурс дозволяє державі впроваджувати технології виробництва з порівняно меншими витратами праці до витрат капіталу. Стосовно зовнішніх чинників впливу на зростання реального валового національного продукту слід зазначити ефект віддачі від масштабу капіталовкладень в розвиток людського потенціалу, забезпечений в тому числі і шляхом цільового використання повернених державі грошових коштів.

Таким чином, економічна роль державного фінансового контролю з точки зору теорій зростання полягає у прискоренні економічного зростання за рахунок вилучення незаконно і не за цільовим призначенням використаних фінансових ресурсів, і за діяння останніх у впровадженні результатів науково-технічних революцій у відповідних галузях знання.

Таким чином, економічна роль державного фінансового контролю, з точки зору теорій збалансованого розвитку, полягає у тому, щоб активним державним регулюванням унеможливити незаконне і нецільове витрачання фінансових ресурсів, забезпечити державі можливість маневру вилученим фінансовим ресурсом у побудові національної економіки зі сталими темпами розвитку і, таким чином, вплинути на міри накопичення і споживання.

Ставлячись з повагою до інших теоретичних підходів, автор вважає, що аргументів вище зазначених теоретичних течій достатньо для того, щоб зробити висновок про те, що жодна з теорій економічного зростання не заперечує існування ефекту віддачі від вживання державою контрольних заходів з регулювання видаткової частини бюджету, а навпаки – передбачає врахування ролі останніх як фактора впливу на зростання реального валового національного продукту. Логічним висновком розглянутих теоретичних положень стає визначення економічної ролі державних контрольних органів, яка полягає у вилученні сум грошових коштів, які тимчасово використовувались незаконно і нецільовим чином, і забезпеченні через це можливостей держави по використанню цих грошових коштів для гарантії сталого економічного зростання. Визначення економічної ролі дозволяє сформулювати мету існування регулятора, контролюючого використання фінансів держави, а саме: метою започаткування та ведення державного фінансового контролю є забезпечення сталого економічного зростання, ефективного функціонування економічної системи, підвищення добробуту населення за рахунок унеможливлення нецільового і незаконного витрачання бюджетних коштів, досягнення результативності витрачання фінансових ресурсів держави. Її досягнення потребує вирішення завдань, які законодавчо встановлено державним контрольним органам.

Для Рахункової Палати – організація і здійснення контролю за своєчасним виконанням видаткової частини Державного бюджету України, витрачанням бюджетних коштів, у тому числі коштів загальнодержавних цільових фондів, за обсягами, структурою та їх цільовим призначенням; здійснення контролю за утворенням і погашенням внутрішнього і зовнішнього боргу України, визначення ефективності та доцільності видатків державних коштів, валютних та кредитно-фінансових ресурсів; контроль за фінансуванням загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального і національно-культурного розвитку, охорони довкілля; аналіз встановлених відхилень від показників Державного бюджету України та підготовка пропозицій про їх усунення, а також про удосконалення

бюджетного процесу в цілому; регулярне інформування Верховної Ради України, її комітетів про хід виконання Державного бюджету України та стан погашення внутрішнього і зовнішнього боргу України, про результати здійснення інших контрольних функцій; виконання інших завдань, передбачених для Рахункової палати чинним законодавством України.

Для Державної контрольно-ревізійної служби основним є здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та прийняття зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності в міністерствах та інших органах виконавчої влади, в державних фондах, у бюджетних установах і у суб'єктів господарювання державного сектора економіки, а також на підприємствах і в організаціях, які отримують (отримували в періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів та державних фондів, або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно, виконання місцевих бюджетів, розроблення пропозицій щодо усунення виявлених недоліків і порушень та запобігання їм у подальшому.

Для Казначейства найважливішим є: 1) забезпечення казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів на основі ведення єдиного казначейського рахунку, що передбачає:

- розрахунково-касове обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів;
- контроль за здійсненням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів за цими зобов'язаннями;
- в межах своїх повноважень контроль за дотриманням учасниками бюджетного процесу бюджетного законодавства;
- ведення бухгалтерського обліку і складання звітності про виконання державного та місцевих бюджетів;

2) управління наявними фінансовими ресурсами, що ним обліковуються;

3) визначення механізму казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів, встановлення єдиних правил бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів, кошторисів розпорядників бюджетних коштів, визначення порядку і строків подання звітів про виконання кошторисів державних цільових фондів.

Ці завдання підкреслюють специфіку роботи Рахункової Палати, Державного Казначейства і Контрольно-ревізійного Управління України. На наш погляд, створення органу, який здійснював би оперативну координуючу роль по поєднанню зусиль контролюючих органів у забезпеченні сталих темпів економічного розвитку в сучасних умовах відіграло б позитивну, державницьку роль. Діяльність координуючого органу дозволила б усунути дублювання роботи контролюючих органів, підвищити ефективність контрольних заходів, пере направити зусилля з контролю ведення фінансово-господарської діяльності на контроль ефективності витрачання фінансових і матеріальних ресурсів держави і отримання кінцевих результатів.

Висновки. Отже, динаміка розвитку національної економіки залежить від синергетичних ефектів дії різноманітних важелів впливу на хід основних макроекономічних процесів. Державний фінансовий контроль робить вагомий внесок у забезпечення сталих темпів розвитку національної економіки. В умовах глобальних економічних перетворень перед контролюючими органами держави постають нові завдання, серед яких науково обгрунтоване бюджетування, збалансування бюджетних систем, стандартизація цілей, принципів, завдань відповідно до вимог міжнародної організації вищих органів фінансового контролю INTOSAI, а також гармонізація впливу функціонально різних органів державного фінансового контролю на темпи і пропорції зростання основних макроекономічних показників. Підсумкову оцінку зусиль надасть час.

Джерела та література:

1. Економіко-математичні моделі економічного зростання / О. О. Бакаєв, В. І. Гриценко, Л. І. Бажан та ін. – К. : Наукова думка, 2007. – 189 с.
2. Базилевич В. Д. Макроекономіка : навч. посіб. / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик. – К. : Атака, 2009. – 368 с.
3. Крючкова І. В. Структурна гармонізація економіки України як чинник економічного зростання / І. В. Крючкова. – К. : Експрес, 2008. – 520 с.
4. Тимохин В. Н. Методология моделирования экономической динамики / В. Н. Тимохин. – Донецк : ООО "Юго-Восток, Лтд", 2009. – 269 с.
5. Запатріна І. В. Бюджетний механізм економічного зростання / І. В. Запатріна. – К. : Ін-т соц.-екон. стратегій, 2009. – 528 с.
6. Чечетов М. В. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. : в 2-х ч. / М. В. Чечетов, Н. Ф. Чечетова, А. Ю. Бережна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2008. – Ч. 1. – 560 с.
7. Гриценко А. А. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / А. А. Гриценко. – Х. : Форт, 2010. – 928 с.
8. Кейнс Дж. М. Комментарий / Дж. М. Кейнс // Вопросы экономики. – 2007. – № 4. – С. 58-59.